

W 40-LECIE PRACY NAUKOWEJ
DOC. DR. JERZEGO KMIĘCIŃSKIEGO (1951–1991)

Doc. dr Jerzy Kmieciński, urodzony w 1927 r. w Piotrkowie Tryb., podjął w 1948 r. studia historii sztuki na Uniwersytecie Jagiellońskim. Wkrótce jednak zmienił i uczelnię, i kierunek studiów, przenosząc się na Uniwersytet Łódzki, na archeologię. Pod znakomitą naukową opieką prof. dr. habil. Konrada Jażdżewskiego uzyskał w roku 1952 magisterium, a w 1962 r. doktorat, przyznany mu na podstawie rozprawy pt. *Zagadnienia kultury tzw. gocko-gepidzkiej na Pomorzu Wschodnim*. Rozprawa ta, stanowiąca podsumowanie wieloletnich intensywnych poszukiwań badawczych autora, wykazywała zarazem wyniki prac wykopaliskowych prowadzonych przez Katedrę Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego na stanowiskach pomorskich z okresu rzymskiego (Węsiory, Odry), w których to pracach Jerzy Kmieciński odgrywał rolę bardzo poważną, w znacznej mierze kierowniczą.

W 1968 r. otrzymał nominację na stanowisko docenta, a w 1972 r. został kierownikiem Katedry Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego.

Zainteresowania naukowe doc. Kmiecińskiego obejmują różne dziedziny. Na pierwszy plan wysuwa się tu niewątpliwie szeroko pojęta problematyka stosunków słowiańsko-germańskich, zwłaszcza w okresie rzymskim. Za najważniejsze efekty osiągnięte w tej dziedzinie należy uznać nowatorskie w swoim czasie rozpoznanie elementów kultury gockiej na kontynentalnym trzonie Europy, zwłaszcza na południowych pobrzeżach Bałtyku. Z tejże problematyki wywodzi się inny kierunek, w postaci studiów nad przemianami kulturowymi migrujących grup etnicznych w starożytności i wczesnym średniowieczu. Z wczesnym i późnym średniowieczem wiążą się badania nad urbanizacyjnymi procesami na Pomorzu Wschodnim. W badania te doc. Kmieciński zaangażował się przede wszystkim przez swój wieloletni udział w pracach wykopaliskowych na terenie Gdańska. Z czasem jednak punkt ciężkości zainteresowań doc. Kmiecińskiego i kierowanego przezeń zespołu przesunął się na mniejsze ośrodki miejskie (Tuchola, Chojnice) i grodowe (Raciąż). Praktyczne doświadczenia zebrane w trakcie wieloletnich badań terenowych na bardzo różnorodnych stanowiskach skierowały uwagę Jerzego

Kmiecńskiego ku rozważaniom nad możliwościami, jakie stwarza zastosowanie metod archeologicznych w śledzeniu zjawisk etnicznych w pradziejach. Wreszcie studium polskiej i niemieckiej literatury poświęconej stosunkom słowiańsko-germańskim wiodło w prostej linii do zwrócenia uwagi na ważny problem nacjonalizmu w badaniach archeologicznych.

Osobisty dorobek autorski doc. Kmiecńskiego wyraża się 60 pozycjami ogłoszonymi drukiem w kraju i za granicą. Pomijając szereg artykułów mniej znacznych rozmiarami, choć istotnych ze względu na treść, na czoło tego dorobku, poza wspomnianą rozprawą doktorską, wysuwają się obszerne, zbiorowe monografie cmentarzysk z okresu rzymskiego w Węsiorach i Odrach, powstałe pod naukową redakcją i przy znacznym udziale autorskim doc. Kmiecńskiego.

Szczególnie ożywiona, różnorodna i owocna jest działalność doc. Kmiecńskiego na polu organizacyjno-naukowym. Rozpoczął ją bardzo wcześnie, pełniąc przez szereg lat obowiązki inspektora-rzeczoznawcy zabytków archeologicznych na teren ówczesnego województwa gdańskiego. Po ostatecznym przejściu do pracy w Katedrze Archeologii UŁ, co nastąpiło w 1956 r., przejmował stopniowo z rąk prof. Konrada Jażdżewskiego kierowanie poważnymi ekspedycjami wykopaliskowymi na stanowiskach pomorskich, podejmował też i nadal podejmuje z powodzeniem dalsze, już własne, inicjatywy na tym polu. Jest redaktorem stworzonej przez siebie serii „Archaeologia Baltica” oraz uniwersyteckiego wydawnictwa „Folia archaeologica”, należy do zespołów kilku innych redakcji. Jest członkiem różnych stowarzyszeń naukowych, w tym Łódzkiego Towarzystwa Naukowego. W latach 1978–1981 i 1984–1987 był prodziekanem Wydziału Filozoficzno-Historycznego UŁ.

Na szczególnie podkreślenie zasługują osiągnięcia doc. Kmiecńskiego w dziedzinie rozwijania naukowych kontaktów międzynarodowych. Nawiązując te kontakty w trakcie swych licznych wyjazdów zagranicznych (m. in. w trakcie półrocznego pobytu w ZSRR pracował w muzeach w Kijowie, Moskwie, Leningradzie, Lwowie i na Krymie, przez pół roku pełnił obowiązki asystenta w Uniwersytecie w Bonn, prowadził wykłady w Uppsali, Lundzie i Santiago de Compostella), doprowadził do szerokiego rozbudowania współpracy między Katedrą Archeologii UŁ a odpowiednimi placówkami z innych krajów, w tym zwłaszcza z RFN, Francji, Hiszpanii i krajów skandynawskich. Jedną z licznych form tej współpracy są często organizowane międzynarodowe sympozja i seminaria naukowe, ożywiające wymianę doświadczeń i nie pozostające bez wpływu na pozycję Katedry Archeologii UŁ.

Jako długoletni pracownik, a od 1972 r. kierownik tej Katedry, doc. Kmiecński prowadzi systematycznie pracę dydaktyczną. Wychował szereg pokoleń absolwentów, wypromował 7 doktorów, uczestniczył i nadal uczestniczy w pracach nad przygotowaniem programów studiów i uniwersyteckich podręczników archeologii. Jego wieloletni udział w kształceniu studentów

Uniwersytetu w Lublinie został uhonorowany przez Senat uczelni medalem za zasługi dla UMCS „Nauka w służbie ludu”.

W ciągu kilku dziesiątków lat swej żywej i różnorodnej działalności doc. Kmiecński zapewnił sobie trwale miejsce w dziejach łódzkiego środowiska archeologicznego, a tym samym w dziejach polskiej archeologii.

Łódź, w grudniu 1988 r.

Andrzej Nadolski

ON THE FORTIETH ANNIVERSARY OF SCHOLARLY ACTIVITY OF JERZY KMIECIŃSKI (1951–1991)

Assistant Professor Jerzy Kmiecński, born in Piotrków in 1927, began to study history of art at the Jagiellonian University in 1948. However, he soon changed both the university and the department, moving to the University of Łódź to study archaeology under Professor Konrad Jażdżewski, the eminent archaeologist. His Ph. D. thesis: *The problem of the so-called Gotho-Gepidian culture in Eastern Pomerania* was based not only on his own detailed research of many years but also on the results of excavations carried out by the Department of Archaeology of the Łódź University at Pomeranian sites of the Roman period (Odry, Węsiory). Jerzy Kmiecński both participated in the excavations and directed them to some extent.

In 1968 he was appointed assistant professor and in 1972 he became head of the Department of Archaeology of the University of Łódź.

Scholarly interest of Jerzy Kmiecński are varied, being especially focused on the broadly conceived problematics of Slavo-Germanic relations. The recognition of Gothic element in the continental part of Europe, notably on the southern coast of the Baltic Sea, can be regarded as a notable achievement of pioneer character. Related to this problematics are his studies on the cultural changes taking place in migratory ethnic groups in antiquity and in the Early Middle Ages. Kmiecński's studies on the urbanization processes in Eastern Pomerania are connected with early and late medieval periods. He was involved in these researches through his participation in the long-term excavations in Gdańsk. With time, his interest and that of the group directed by him, has been focused on smaller urban centres (Tuchola, Chojnice) and on strongholds (Raciąż). Due to his wide experience gained during long-term field research he could now consider the possibilities opened up by the use of archaeological methods in the study of ethnic phenomena in prehistoric times. Finally, owing to the studies of Polish and German literature dealing with

Slavo-Germanic relations, his attention was claimed by the important question of nationalism in archaeological studies.

J. Kmiecński is the author of about 60 publications printed in Poland and abroad. In addition to his Ph. D. thesis, mentioned above, and apart from a number of articles of lesser size though of considerable interest, of primary importance are here two comprehensive collective monographs of the Roman period cemeteries at Odry and Węsiory, which he edited and to which he greatly contributed as an author as well.

J. Kmiecński has also excelled as organizer of scholarly activities. For several years he was inspector-expert on archaeological monuments in the then Gdańsk province. After taking up in 1956 a post in the Department of Archaeology, he gradually began to replace Professor Jażdżewski as director of important excavations of Pomeranian sites. Moreover, he himself has successfully initiated various field research programmes. He is founder and editor of the series „Archaeologia Baltica” and of the university publication „Folia archaeologica”. Besides, he is co-editor of several other publications. He is a member of a number of scientific societies, including the Łódź Scientific Society. In 1978–1981 and 1984–1987 he was vice-dean of the Department of Philosophy and History of the University of Łódź.

Kmiecński's achievements in the development of international scholarly contacts should be emphasized. He has established these contacts during his numerous trips abroad (for 6 months he was assistant at the University of Bonn and he has lectured at Uppsala, Lund and Santiago de Compostella) and he has contributed greatly to the development of close cooperation between the Department of Archaeology of the University of Łódź and corresponding centres in other countries, notably in the Federal Republic of Germany, France, Spain and Scandinavian countries. Numerous scholarly symposia and seminars, which facilitate the exchange of experience and add to the prestige of the Department of Archaeology in Łódź, directed by him, are part of the cooperation programme.

As member of the staff, and since 1972, head of this Department he has also didactic duties to perform. Under his tutorship several generations of students have graduated and taken their doctorates. Moreover, he has participated in the preparation of programmes for studies and of university handbooks of archaeology.

Thanks to his scholarly activities of many years he has won a distinguished place in the archaeological milieu of Łódź and thus in the history of Polish archaeology as well.